

პერსონაჟთა მეტყველების ინგლისურიდან ქართულად თარგმნის თავისებურებები (ჯ.
ჯოსის მოთხრობებისა და მათი ორი ქართული თარგმანის მიხედვით)

ნათია გოგიაშვილი

*სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის მეცნიერებათა
და ხელოვნების ფაკულტეტზე ანგლისტიკის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის
მინიჭების მოთხოვნის შესაბამისად*

სამაგისტრო ნაშრომი

სამეცნიერო ხელმძღვანელი : ელენე ტატიშვილი, ფილოლოგიის დოქტორი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2021

განაცხადი

როგორც წარდგენილი სამაგისტრო ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორებისადმი აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან/და დასაცავად წარგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად

ნათია გოგიაშვილი

24.06.2021

სარჩევი

განაცხადი.....	ii
აბსტრაქტი.....	iv
Abstract	v
შესავალი.....	1
თავი 1. პერსონაჟთა მეტყველება, როგორც ნარატიული დისკურსის ელემენტი და მისი მიმართება ნარატიული კომუნიკაციის დონეებრივ მოდელთან	3
1.1 დიეგესისი და მიმესისი: მხატვრული დისკურსის კვლევის საფუძვლები	3
1.2 ნარატიული კომუნიკაციის მოდელი.....	5
1.3 პერსონაჟთა დისკურსის სახეები	8
თავი 2. თარგმანის კვლევები: ეკვივალენტობის პარადიგმა	13
2.1 თარგმნის თეორია, როგორც სამეცნიერო დისციპლინა.....	13
2.2 ეკვივალენტობის პარადიგმა	17
2.3 იუჯინ ნაიდა: დინამიკური და ფორმალური ეკვივალენტობა	19
3.4 მონა ბეიკერი: წყარო და სამიზნე ტექსტებს შორის დონეებრივი შესატყვისობის მოდელები	21
თავი 3. ჯეიმზ ჯოისის „დუბლინელების“ პერსონაჟთა დისკურსი და მისი ორი ქართული თარგმანი	24
3.1 ჯეიმზ ჯოისის „დუბლინელები“	24
3.2 „დუბლინელების“ რამდენიმე მოთხრობაში გამოყენებული პერსონათა მეტყველებისა და მათი ორი ქართული თარგმანის შედარებით-შეპირისპირებითი ანალიზი.....	26
3.2.1 თავისუფალი (არამარკირებული) პირდაპირი მეტყველება (free direct discourse)	26
3.2.2 მარკირებული პირდაპირი მეტყველება (tagged direct discourse)	31
3.2.3. არამარკირებული თავისუფალი ირიბი მეტყველება.....	40
3.2.4 მარკირებული თავისუფალი ირიბი მეტყველება.....	41
3.2.5 მარკირებული ირიბი დისკურსი	43
დასკვნა	47
ბიბლიოგრაფია.....	49

„პერსონაჟთა მეტყველების ინგლისურიდან ქართულად თარგმნის თავისებურებები (ჯ. ჯოისის მოთხრობებისა და მათი ორი ქართული თარგმანის მიხედვით)

აბსტრაქტი

ნაშრომში წარმოდგენილია ჯეიმზ ჯოისის „დუბლინელებს“ რამდენიმე მოთხრობაში გამოყენებული პერსონაჟთა მეტყველების სახეებისა და მათი ორი ქართული თარგმანის (მთარგმნელები: ლია იმერლიშვილი და დავით აკრიანი) შედარებით-შეპირისპირებითი ანალიზი. ჩვენი მიზანია, დავადგინოთ, შენარჩუნებულია თუ არა თარგმანში წყარო ტექსტში წარმოდგენილი მეტყველების სახე; რა შემთხვევაში იყენებენ მთარგმნელები ფორმალურ ან დინამიკურ ეკვივალენტობას და რა განაპირობებს მათ არჩევანს.

კვლევა ეყრდნობა მხატვრული ნარატივის სტრუქტურალისტური თეორიის ფარგლებში გამოყოფილ პერსონაჟთა მეტყველების სახეების ტიპოლოგიას. თარგმანთან მიმართებით ვითვალისწინებთ, ერთი მხრივ, მონა ბეიკერის დონეებრივი ეკვივალენტობის მოდელს და მისი ანალოგიით, პერსონაჟთა მეტყველების სახეებს განვიხილავთ, როგორც მხატვრული ტექსტის კომპოზიციის ერთეულებს. წყარო და სამიზნე ტექსტებში წარმოდგენილი პერსონაჟთა მეტყველების შედარებითი ანალიზისას კი ვეყრდნობით იუჯინ ნაიდას ფორმალური და დინამიკური ეკვივალენტობის ცნებებს.

ანალიზმა აჩვენა, რომ მთარგმნელები, მეტწილად, ცდობლობენ ფორმალური ეკვივალენტობის დასაცვას, განსაკუთრებით პირდაპირი მეტყველების გადმოტანისას. თუმცა, ზოგჯერ მიმართავენ გარკვეულ ტრანსფორმაციებს ამა თუ იმ კატეგორიის (მაგ., სქესის კატეგორიის) საკომპენსაციოდ, რაც ემსახურება ტექსტის შინაარსის გადმოცემის სიზუსტეს. ასევე, არის შემთხვევები, როდესაც ქართულ თარგმანში ხდება სამეტყველო სახის ჩანაცვლება ან ქართული ენისთვის ორგანული ო-ნაწილაკიანი კონსტრუქციის გამოყენება, რაც ბუნებრივი ეკვივალენტის მოძიების მცდელობად უნდა მივიჩნიოთ.

საკვანძო სიტყვები: მხატვრული ნარატივი, მეტყველების სახეები, ტექსტობრივი ეკვივალენტობა, ფორმალური და დინამიკური ეკვივალენტობა

Rendering Speech Representation from English into Georgian in Narrative Fiction: The Analysis of James Joyce's Stories and Their Two Georgian Translations

Abstract

The thesis presents a comparative analysis of forms of character discourse in several short stories from James Joyce's "Dubliners" and their two Georgian translations by Lia Imerlishvili and Davit Akriani. It aims to establish whether forms of character discourse found in the source texts are preserved in the target texts; when the translators apply formal or dynamic equivalence and what determines their choice.

The research draws on the speech representation theory developed in classical narratology, as well as and on Eugene Nida's concepts of formal and dynamic equivalence and Mona Baker's theory on equivalence above word level/textual equivalence.

The analysis showed that translators, for the most part, use formal equivalence as they try to adhere to the structure of speech representation found in the source text, especially in the case of direct discourse. However, in a number of cases the translators apply shifts to ensure content accuracy and compensate for some linguistics categories (e.g., the category of gender). The research has also revealed the cases of substitution of forms of speech representation in the target text, as well as a diverse use of a quotative particle –o, specific to the Georgian language. These are viewed as an attempt to find natural equivalents to forms of character discourse in the Georgian language.

Keywords: Narrative fiction, speech representation, textual equivalence, formal and dynamic equivalence